

DRŽAVNO NATJECANJE IZ FIZIKE 2026.

Vodice, 12. – 15. svibnja 2026.

Eksperimentalni zadatak 2. skupina

Termodinamički rad i određivanje atmosferskog tlaka

Pribor:

- Injekcijska šprica $V = 2 \text{ ml}$
- Čep za hermetičko zatvaranje šprice
- Dinamometar mjernog područja do 10 N
- Ravnalo, milimetarski papir

Zadani podaci za špricu:

- Ukupni nazivni volumen: $V = 2,0 \text{ ml}$
- Duljina stupca zraka koji odgovara volumenu od $2 \text{ ml} \rightarrow h = 3,3 \text{ cm}$

---

1. Geometrija i fizikalna osnova (6 bodova)

1.1. Na temelju zadanih podataka o šprici, izračunajte površinu poprečnog presjeka klipa S u m^2 bez korištenja ravnala. (2 boda)

1.2. Nacrtajte shematske prikaze svih vektora sila koje djeluju na klip šprice u trenutku kada ga dinamometrom polagano **izvlačite** i **uvlačite** iz hermetički zatvorene šprice (vakuum). (2 boda)

1.3. Objasnite zašto se mjerenje sila vrši isključivo pri stalnoj brzini gibanja klipa. (2 boda)

2. Određivanje atmosferskog tlaka p_{at} i sile trenja F_{tr} (8 bodova)

2.1. Potpuno istisnite zrak iz šprice i čvrsto je začepite prstom (provjerite jeste li dobro začepili otvor šprice povlačenjem klipa koji se mora vratiti u početni položaj kad ga pustite). Pomoću dinamometra odredite:

Silu potrebnu za polaganu **izvlačenje** klipa F_{izv} i silu potrebnu za polaganu **uvlačenje** klipa F_{uvl} . Mjerenje ponoviti pet puta i napraviti račun pogreške. (2 boda)

Napomena: silu izvlačenja i uvlačenja mjerite tijekom istog pokusa. Ne puštajte vanjski zrak u špricu, ona se sama mora vratiti u nulti položaj!

2.2. Iz dobivenih vrijednosti izračunajte silu atmosferskog tlaka F_{at} i silu trenja F_{tr} (u N). Zapišite izraze koje ste koristili. (2 boda)

2.3. Izračunajte vrijednost lokalnog atmosferskog tlaka p_{at} (u Pa). (2 boda)

2.4. Komentirajte dobiveni rezultat za atmosferski tlak i eventualnu razliku s normiranim tlakom. (2 boda)

3. Analiza izotermnog procesa (8 bodova)

3.1. Otvorite špricu, postavite volumen zraka na $V_0 = 1 \text{ ml}$ i hermetički je začepite prstom. Povlačite klip šprice dinamometrom i očitajte ukupnu silu F pri polaganom izvlačenju za volumene: $1,2 \text{ ml}$; $1,4 \text{ ml}$; $1,6 \text{ ml}$; $1,8 \text{ ml}$ i 2 ml . Mjerenje ponovite 5 puta. Rezultate srednjih vrijednosti zapišite u tablicu. (3 boda)

Savjet: Svako od tih mjerenja izvesti tako da se ponovo vrati klip šprice u položaj od 1 ml .

3.2. Za svaku točku izračunajte stvarni tlak plina p u unutrašnjosti šprice. Pri izračunu uvažite prethodno određeni p_{at} i silu trenja F_{tr} . Rezultate prikažite tablično. (2 boda)

3.3. Na milimetarskom papiru nacrtajte graf ovisnosti tlaka p o recipročnoj vrijednosti volumena ($1/V$). Prodiskutirajte u kojoj mjeri dobiveni rezultati prate Boyle-Mariotteov zakon. (3 boda)

4. Energetska bilanca (8 bodova)

4.1. Nacrtajte p, V graf i koristeći metodu zbroja trapeza (površina ispod p, V krivulje), odredite rad plina W_{plin} pri ekspanziji zraka od 1 ml do 2 ml . (3 boda)

4.2. Nacrtajte graf ovisnosti sile dinamometra F o pomaku klipa s . Grafičkom metodom (površina ispod krivulje) odredite rad vanjske sile W_v na putu klipa od 1 ml do 2 ml . (3 boda)

4.3. Usporedite zbroj rada plina i rada vanjske sile s radom atmosfere: $W_{pl} + W_v$ naspram W_{at} . Kratko obrazložite zašto ti radovi nisu jednaki i kamo je "nestala" razlika energije. (2 boda)